

Sampaguita 8+

pedagoško gradivo

avtor Bor Pleteršek

kazalo

uvodna beseda	2
o filmu	2
filmografski podatki	2
vsebina	3
iz prve roke	3
o nastajanju filma	4
portret avtorja.....	5
kritike	5
Sampaguita in filipinski neodvisni film.....	6

uvodna beseda

Film spremlja življenje otrok, ki na filipinskih ulicah prodajajo rožo, sampaguito. Mladim omogoča, da spoznajo življenje sovrstnikov v deželi, o kateri vemo zelo malo. V pedagoško gradivo pa smo vključili tudi zapis o filipinskem neodvisnem filmu, ki ga v zadnjih letih pogosto srečujemo na slovenskih in tujih festivalih.

o filmu

filmografski podatki

slovenski naslov **Sampaguita**

izvirni naslov **Sampaguita, National Flower**

država produkcije Filipini

leto produkcije 2010

tehnični podatki DigiBeta, barvni, 78 min

jezik filipinski s slovenskimi podnapisi

režija, scenarij Francis Xavier Pasion

fotografija Neil Daza

glasba Paulo Tirol

montaža Chuck Gutierrez

igrajo Izza Dimalanta, Ronalyn Ramos, Reynalyn Bunag, Tomas Morato, Maya Bernardo, Rinalyn Bernardo, Marlon Abalos, Jordan Isip, Jeffrey Abalos

producent Josabeth Alonso, John Victor Tence

produkcija Voyage Studios

prodaja Ignatius Films

festivali, nagrade

Cinemataya Independent Film Festival (2010) – posebna nagrada žirije

Pusan International Film Festival

Vancouver International Film Festival

Berlin International Film Festival (Generation Section, februar 2011)

vsebina

Film spremlja otroke, katerih življenja so prepletena z nacionalnim simbolom Filipinov – s cvetlico sampaguito. Sampaguita je majhna, bela in dišeča cvetlica, ki odtrgana zelo hitro ovone. Po žetvi jo morajo prodati v roku štiriindvajsetih ur. Cvetlice žanjejo v pokrajini Pampanga, kjer ni elektrike.

Ronalyn je ena izmed otrok, ki svoj dom na plantaži sampaguite zapušča zaradi študija v mestu. Ko odraste, želi postati zdravnica, da bi lahko ozdravila svojo mater. Kot otrok s podeželja še vedno upa v boljšo prihodnost, kar ne velja za otroke v Manili, ki razmišljajo in se obnašajo kot odrasli. Živijo za trenutek in svojo revščino so sprejeli v prepričanju, da nimajo moči spremeniti realnosti.

Reynalyn je prodajalka sampaguit v cerkvi v Quiapu. Tistega usodnega dne se odloči, da bo pobegnila materi, ki jo zlorablja.

Marlon sampaguite prodaja v mestu. Prav nocoj ima rojstni dan in želi si edinole kupiti torto, ki bi jo delil s svojo družino. A usoda mu podeli rojstni dan, ki ga ne bo nikoli pozabil.

Vsi otroci v filmu tudi v resnici žanjejo sampaguito in jo prodajajo. V filmu spremljamo njihove poti, drobne pripetljaje na ulicah, njihove pogovore s prijatelji in kupci, njihove skrbi, strahove in veselja.

iz prve roke

»Sampaguita morda še najbolje predstavlja Filipine. Ni zgolj simbol, temveč ogledalo naši državi. Pogosto slišimo materinsko izjavo: otroci so prihodnost naše dežele. Ko sledimo popotovanju cvetlice sampaguite, lahko to dokažemo in ovržemo.«

- Francis Xavier Pasion, režiser

»Na Filipinih je zaznati močan pojav družbeno-realistični filmov. Družbeno stanje v državi prikazujejo na zelo neromantičen in zelo resničen način. To je precej v nasprotju z ustaljenim prepričanjem, da morajo filmi predvsem zabavati ali ponujati možnost pobega od realnosti. Družbeno-realistični in nizkoprorračunski filmi pa zrcalijo realnost filipinske družbe in izzivajo gledalce, da se na to realnost odzovejo.«

- Francis Xavier Pasion, režiser

o nastajanju filma

Idejna zasnova filma sega v leto 2004, ko je do avtorja pristopil deček in mu ponudil rožo – sampaguito. Zaradi simbolnega pomena, ki ga ima sampaguita za Filipine (je nacionalna roža te države), ga je cvetlica začela zanimati. »Če se odpravim po poti te rože – bom z njeno pomočjo uspel ujeti bežen pogled na svojo deželo?« se je v svojih razmišljanjih spraševal režiser. Kmalu je razmišljanja udejanjil. Odpravil se je na podeželje, v provinci Pampagno in Laguno, kjer sampaguito gojijo in pripravljajo za prodajo v mestu. Med raziskovanjem je spoznaval otroke in njihove starše, ki delajo bodisi na plantažah sampaguite bodisi cvetico prodajajo v mestu. Poslušal je njihove zgodbe. Z nekaterimi otroki je posnel intervjuje in jih spraševal o njihovih ambicijah, družinah in strahovih ter na njihovih odgovorih zasnoval ohlapen scenarij za film. Odlomke teh intervjujev je kasneje umestil med posnetke otrok, ki na nevarnih ulicah prodajajo cvetlice, prosijo za hrano, bežijo pred lokalno policijo ali preprosto čakajo, da mine noč.

V filmu ne nastopajo igralci, ampak otroci, ki na ulicah v resnici prodajajo sampaguito. Režiser pravi, da se je že od vsega začetka zavedal, da izbira ne-igralcev pomeni poseben izziv. Izkazalo se je, da je imel prav. Otroci niso bili vajeni igre, zato jih ni mogel pripraviti k temu, da bi določen prizor »zaigrali«. Toda ta omejitev je pomenila tudi prednost – dala mu je priložnost, da prilagaja scenarij dejanskemu razvoju dogodkov.

Med snemanjem so morali veliko improvizirati. Pasion pravi, da so najbolj čarobni prizori v filmu nastali nenačrtovano, v trenutkih, ko so se otroci v svojem okolju počutili domače in so pozabili na kamero. »Otrokom smo dopustili, da so to, kar so. Veliko smo se naučili od njih,« pravi režiser. »V filmu ni pretvarjanja. To, kar vidite, je resnično.« Pravi tudi, da so otroci zelo uživali ob snemanju filma. V času, ki so ga preživeli skupaj, so se spoprijateljili.

Direktor fotografije, Neil Daza, ni uporabljal umetnih luči, niti v nočnih prizorih. Z režiserjem sta želela doseči, da bi bili posnetki karseda avtentični.

Z mnogimi od otrok, ki se pojavijo v filmu, je režiser v stiku še danes. Želi si, da bi čez nekaj let lahko znova posnel dokumentarni film o tem, kaj se bo z njimi dogajalo takrat.

portret avtorja

Rojen v Manili na Filipinih, diplomiral na Ateneo de Manila, kjer je ustanovil prvo filmsko organizacijo na tej univerzi: Loyola Film Circle. Trenutno na univerzi predava o neodvisnem filmu. Sampaguita je njegov drugi film, ki je leta 2010 na filipinskem festivalu neodvisnega filma Cinemalaya prejel posebno nagrado žirije.

kritike

»Presilovit, da bi mu lahko rekli diskreten, preveč iskren, da bi bil ciničen.«

- Philbert Dy, *Clickthecity.com*

»Močan in provokativen filipinski film, ki se ponaša z neprisiljeno igro zasedbe naturščikov, omamno fotografijo Neila Daze in presunljivo priredbo filipinske himne v klavirskem solu Paola Tirola, je izjemno delo, ki si ga je vredno ogledati.«

- Mel Tobias, *Vancouver International Film Festival*

Sampaguita in filipinski neodvisni film

Sampaguita, drugi celovečerec filipinskega režiserja mlajše generacije Francisca Xaviera Pasiona, beleži vsakdan otrok, ki se preživljajo s prodajanjem cvetov sampaguite, rože, ki velja za filipinski nacionalni simbol. Skozi film поблиže spoznamo deklico Ronalyn, ki se iz revne in gospodarsko nerazvite province Pampanga odpravlja na šolanje v prestolnico, Marlona, ki na ulicah Manile preživlja svoj enajsti rojstni dan, ter Reynalyn, ki sampaguito prodaja v cerkvi Quiapo in se pred nasilno materjo zateče v sirotišnico.

Z dvojnimi načinom pripovedovanja – ulični posnetki na eni strani in prvoosebni nagovor v kamero na drugi – je režiser ustvaril film, v katerem gre zaslediti tako prvine družbenokritičnega dokumentarca kot tudi osebnoizpovedne drame. Režiserjevo naturalistično in neposredno portretiranje filipinskega družbenega obrobja pa poleg uporabe igralcev naturščikov še dodatno podčrtuje paleta uporabljenih oblikovnih sredstev; snemal je namreč iz roke na resničnih lokacijah (na ulicah, železniških postajah, pred restavracijami) in posnetkom dodal avtentično zvočno podlago mestnega hrupa.

V uvodni sekvenci filma se druga za drugo zvrstijo podobe filipinskih nacionalnih simbolov, ki jih avtor prikazuje v dvoumnih kontekstih: filipinski orel je zgolj sprana podoba na dečkovi majici, drevo narra nudi zatočišče starejšemu moškemu z mladoletnim dečkom itd. Na tem razmerju med nacionalnim simbolom in njegovim uležanim pomenom na eni strani ter kruto, nevidno resničnostjo na drugi strani Sampaguita gradi svojo pripoved. Na nasprotje nas ves čas opominja tudi klavirska izvedba filipinske nacionalne himne, ki se kakor lajtmotiv vije skozi ves film.

Z razkrivanjem družbenih in ekonomskih razsežnosti, v katerih nastaja na videz nedolžna bela cvetlica, režiser odpira razpravo o revščini, izkoriščanju in otroškem delu, otroke-prodajalce pa v prisposodbi postavlja na mesto resničnega nacionalnega simbola, ki zrcali dejansko (družbeno) podobo Filipinov. Z obravnavo marginaliziranih družbenih problemov **Sampaguita** sproža tudi močne čustvene reakcije pri občinstvu, kar je bil ne nazadnje tudi režiserjev namen: »Hotel sem, da občinstvo z otroki

sočustvuje,« pravi. Ob tem pa se dosledno izmika postavljanju otrok v vloge nemočnih (in nemih) žrtev.

Francis Xavier Pasion je v svojem celovečernem prvencu **Jay** (2008) skozi zgodbo o producentu, ki snema oddajo o umoru homoseksualnega učitelja, lucidno razkrival ideološke mehanizme resničnostne televizije in njihovo tendenco po izkoriščanju (osebnih) tragedij, s tem pa samokritično ovrednotil tudi lastno delo na režiserskem stolčku. V tem kontekstu gre tudi razumeti njegovo izjavo, da je v **Jayu** predvsem »problematiziral filmski medij in njegovo zmožnost zavajanja«. Ob ustvarjanju **Sampaguite** se je, nasprotno, spraševal, v kolikšni meri lahko film verodostojno zrcali realnost. Ali film prikazuje »resnico«, če je proces snemanja karseda nevsiljiv, če glavne vloge igrajo naturščiki in če je scenarij osnovan na podlagi dejanskih življenjskih izkušenj otrok, o katerih so pripovedovali v intervjujih?

Marsikatera značilnost **Sampaguite** priča o splošnih tendencah novega filipinskega neodvisnega filma, ki svoj preporod v zadnjem desetletju dolguje več dejavnikom: razvoju digitalne tehnologije, ki pospešujoče znižuje stroške snemanja in omogoča delo onkraj komercialno naravnanih interesov lokalne filmske industrije in institucij; prebujeni zavesti o bogatem izročilu domače filmske produkcije in o možnostih, ki se filipinskemu filmu ponujajo zunaj ustaljenih zahodnjaških vzorcev; predvsem pa generaciji predanih ustvarjalcev, ki niso pripravljene oskruniti svoje umetniške integritete s sklepanjem kompromisov. Filmska dela filipinskih cineastov redno gostujejo tudi v Sloveniji; v teku let smo jih lahko spremljali na mednarodnem filmskem festivalu LIFFe, pa tudi na festivalu Kino Otok/Isola Cinema, ki je denimo zgolj na lanskoletni ediciji prikazal najnovejše celovečerce Johna Torresa, Raye Martina, Khavna De La Cruza in Sherada Anthonyja Sancheza. Leta 2008 je bila v Javnem zavodu Kinodvor na sporedu tudi epska **Melanholija** (2008) avtorja Lava Diaza.

Dela omenjenih avtorjev se vztrajno upirajo enoznačni estetski kategorizaciji, vendar prav raznolikost filmskega izraza filipinsko neodvisno produkcijo umešča med bolj relevantne in aktualne nacionalne kinematografije danes. S tem v mislih pa vseeno

lahko izpostavimo nekatere skupne značilnosti ustvarjalcev, med katerimi prednjačita izostren čut za socialno okolje in zavezanost izvirni subverzivni obravnavi tradicionalnih filipinskih tematik (zgodovine, mitološkega izročila in družbenih vrednot). Filipinski neodvisni film s stalnim eksperimentiranjem in formalno ter vsebinsko inovativnostjo odpira novo poglavje filipinske filmske produkcije. Z obravnavo družbenih, političnih in zgodovinskih procesov, ki prečijo intimo osebnega izkustva, avtorji zarisujejo napet odnos med posameznikom in družbo. Zaradi odločitve, da ne bodo podlegli pritisku finančnega uspeha in zahtevam trga ter da bodo brezkompromisno ostajali zvesti tistemu, kar mora biti povedano, njihova dela niso del redne, komercialne distribucije. Filipinski neodvisni film je uspešno pritegnil pozornost mednarodnih filmskih festivalov in lokalnih publikacij, njegov izziv pa ostaja v kinodvorane pripeljati širše občinstvo; šele takrat se bodo pokazale njegove dejanske razsežnosti.

